

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 02 вересня 2021 року
(протокол № 1)

ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва спеціальності)

Бердянськ 2021 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Бердянським державним педагогічним університетом

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Віталій ОСІПОВ, доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації, кандидат наук з фізичного виховання та спорту (24.00.03 фізична реабілітація)

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “ 20 ” серпня 2021 року, протокол № 1.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни *«Патологічна фізіологія»* складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія та освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія».

Предметом вивчення патологічної фізіології є загальні закономірності функціонування організму хворої людини, котрі виникають на рівні клітин, органів, систем і організму хворого в цілому та визначають механізми виникнення, розвитку хвороби, її завершення та наслідків.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна базується на вивченні студентами біології, біологічної хімії, нормальної фізіології й анатомії та інтегрується з цими дисциплінами. Формує уявлення про загальні закономірності виникнення, розвитку і завершення різноманітних порушень життєдіяльності організму. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе студентам адекватно підбирати засоби і методи фізичної реабілітації, сприяючи швидшому відновленню організму хворої людини.

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни *«Патологічна фізіологія»* є формування в здобувачів вищої освіти визначених освітньо-професійною програмою спеціальних (фахових) компетентностей, формування системи професійних знань, умінь, навичок і комунікацій, що необхідні фахівцю з фізичної терапії, ерготерапії під час реабілітаційного процесу для вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем, пов'язаних із професійною діяльністю.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Патологічна фізіологія» є вивчення проблем як загальної патології (загальне вчення про хворобу, загальна етіологія, загальний патогенез та ін.) так і спеціальної патологічної фізіології (вивчення патофізіологічних закономірностей розвитку хвороб і синдромів), що сприяє вирішенню питань профілактики, діагностики і лікування окремих нозологічних форм захворювання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти у процесі вивчення навчальної дисципліни «Патологічна фізіологія» набувають наступні компетенції:

Загально-професійні компетентності:

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

СК03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПР 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПР 15. Вербально і не вербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4/120 (кредитів ЄКТС/годин

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання патологічної фізіології. Вчення про хворобу.

Загальне вчення про етіологію і патогенез. Патологічна фізіологія як наука, її місце в системі медичних знань. Поняття «хвороба», «патологічний процес», «патологічний стан». Принципи класифікації хвороб. Періоди хвороби, їх характеристика. Варіанти завершення хвороби. Ремісія, рецидив, ускладнення. Загальна етіологія, визначення. Роль причин і умов у виникненні хвороби. Загальний патогенез, визначення. Основні положення патогенезу. Причиннонаслідкові зв'язки в патогенезі, їх варіанти. Поняття про головну ланку патогенезу.

Тема 2. Патогенна дія факторів зовнішнього середовища. Патогенна дія променевої енергії. Види іонізуючого випромінювання. Патогенна дія зниженого і підвищеного атмосферного тиску. Гірська, висотна та декомпресійна хвороби, їх етіологія і патогенез. Патогенна дія термічних факторів. Гіпертермія: захисні, компенсаторні реакції та патологічні зміни. Тепловий та сонячний удар, опіки, опікова хвороба. Гіпотермія: захисні, компенсаторні реакції та патологічні зміни. Переохолодження та відмороження.

Тема 3. Роль реактивності в патології. Порушення імунної системи. Поняття про реактивність організму, її види. Значення реактивності організму у виникненні, розвитку та завершенні хвороби. Резистентність, визначення, види, зв'язок з реактивністю. Механізми неспецифічної резистентності. Причини і механізми розвитку первинних імунодефіцитів. Роль факторів зовнішнього середовища у виникненні вторинних імунодефіцитних станів. Синдром набутого імунодефіциту, етіологія, патогенез.

Тема 4. Алергія. Алергія: визначення поняття, етіологія. Алергени, їх класифікація. Стадії алергічних реакцій, сенсibilізація (активна, пасивна). Алергічні реакції негайного типу: медіатори, механізми розвитку. Алергічні реакції сповільненого типу: медіатори, механізми розвитку. Методи профілактики і лікування алергічних реакцій. Десенсibilізація (гіпосенсibilізація), види.

Тема 5. Місцеві порушення кровообігу. Порушення мікроциркуляції. Основні форми порушень периферійного кровообігу. Поняття про артеріальну і венозну гіперемію, ішемію, стаз, їх різновиди, причини і механізми розвитку, ознаки, наслідки. Тромбоз, причини і механізми тромбоутворення, різновиди тромбів. Емболія, причини і механізми утворення емболів. Типові порушення мікроциркуляції, механізми. Сладж феномен.

Тема 6. Запалення. Запалення, як типовий патологічний процес. Основні ознаки запалення, етіологія, патогенез, стадії запалення, їх характеристика, класифікація. Медіатори запалення, їх класифікація. Роль медіаторів у розвитку

запального процесу. Класифікація запалення. Вплив на запалення нервових і гормональних факторів.

Тема 7. Гарячка. Гіпоксія. Визначення поняття. Етіологія гарячки. Пірогени. Класифікація пірогенів, їх роль у розвитку гарячки. Стадії гарячки їх характеристика. Класичні типи гарячкових реакцій. Захисне значення і негативні риси гарячки. Вплив гарячки на організм.

Класифікація гіпоксичних станів (гіпоксична, дихальна, циркуляторна, гемічна, тканинна, змішана форма, гіпоксія навантаження). Етіологія і патогенез основних видів гіпоксій. Механізм розвитку компенсаторно-приспосувальних реакцій при гіпоксії.

Тема 8. Зовнішні і внутрішні причини голодування. Фізіологічне і патологічне голодування. Повне, абсолютне, неповне та часткове(якісне) голодування, їх характеристика. Періоди повного голодування. Патфізіологічні особливості неповного голодування. Види, причини механізми голодування.

3. Рекомендована література

Базова

1. Кумар В. Основи патології за Роббінсом : пер. 10-го англ. вид / В. Кумар, А.К. Аббас, Д.К. Астер. – К. : Медицина, 2018. – 420 с.

2. Патологічна фізіологія: Підручник для студентів вищих фармацевтичних навчальних закладів і фармац. факультетів вищ. мед. навч. закладів / За ред. А.І. Березнякова, М.С. Регеди, В.М. Кузнецова та ін. – Вид. друге доп. та перероб. Львів, 2010. – 530 с.

3. Професійні хвороби : підручник / за ред. проф. В. А. Капустника, проф. І. Ф. Костюк. – 4-е видання. – К. : Медицина, 2015. – 536 с.

4. Основи медичних знань та долікарської допомоги: підручник для ст-ів ВНЗ I - IV рівнів акредитації / Я. І. Федонюк, В. С. Грушко, Л. Я. Федонюк, М. В. Ющак. — Львів : Новий Світ-200, 2018. — 595 с.

5. Хвороби органів дихання: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / Р. М. Федорів, М. С. Регеда, І. Г. Гайдучок, А. Л. Філіпюк, Р. Ю. Грицко. – Львів : Магнолія 2006, 2019. – 2019 с.

Допоміжна

6. Анатомія людини: у 3-х томах: підручник для ст-ів ВНЗ 4-го рівня акредитації / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, А. І. Парахін, О. І. Ковальчук ; за ред. А. С. Головацького, В. Г. Черкасова. — 7-е видання. — Вінниця: Нова книга, 2018. — Т. 1. — 368 с.

7. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник + DVD-ROM / за ред. проф. О. Г. Яворського. — 5-е видання. — К. : Медицина, 2018. — 552 с.

8. Передерій В.Г. Основи внутрішньої медицини: підручник для ст-ів ВМНЗ / В.Г. Передерій, С.М. Ткачова. — Вінниця : Нова книга, 2018. — Т. 1. — 640 с.

9. Передерій В.Г. Основи внутрішньої медицини: підручник для ст-ів ВМНЗ / В.Г. Передерій, С.М. Ткачова. — Вінниця : Нова книга, 2017. — Т. 2. — 784 с.

10. Передерій В.Г. Основи внутрішньої медицини: підручник для ст-ів ВМНЗ / В.Г. Передерій, С.М. Ткачова. — Вінниця : Нова книга, 2018. — Т. 3. — 1006 с.

4. Методи навчання:

1) *За джерелами передачі й характером сприйняття інформації :*

словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда;

наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження;

практичні: практичні роботи, дослідні роботи.

2) *Методи стимулювання навчальної діяльності:*

навчальна дискусія – суперечка, обговорення будь-якого питання з навчального матеріалу;

створення клінічної ситуації в процесі викладання навчального матеріалу – використання клінічних випадків.

3) *Методи контролю і самоконтролю у навчанні:*

усний контроль;

письмовий контроль;

тестовий контроль.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

6. Система оцінювання:

Шкала оцінювання:

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F з обов'язковим повторним вивченням ОК